
BORONYÁK NÓRA

noriboronyak@gmail.com

BA, 3. félév

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

Témavezető:

dr. Bárány Tibor

egyetemi adjunktus, BME-GTK

A KÉPI IRÓNIA MEGJELENÉSE ALBUMBORÍTÓKON

Az irónia fogalmának meghatározása tudományterületenként változik, sőt sokszor még az egyes diszciplínákon belül sincs egységesen elfogadott definíció. Így van ez a nyelvészet esetén is: a kutatók megannyi értelmezését kínálták fel a verbális iróniának, mégsem született konszenzus a fogalom pontos meghatározását illetően; ennek megfelelően dolgozatom elején én is csupán a legmeghatározóbb elgondolások bemutatására vállalkozom. Dolgozatom elméleti előkészítését követően a munkám fókuszában álló alapkérdésre – azaz, hogy a zenei albumborítók miképpen jelenik meg a képi irónia, és hogyan lehet detektálni azt – keresem a választ oly módon, hogy először szakirodalmi források segítségével különbséget teszek képi iróniafajták között, majd általánosságban vizsgálom az ironikus albumborítókat, s végül konkrét albumborítók elemzésének szánok központi szerepet.

Amiképpen a verbális, úgy a képi irónia esetén sem beszélhetünk konszenzusos definícióról, ez pedig jelentősen megnehezíti, hogy elemzőként felismerjük azt – még hozzá ott és úgy, ahogyan azt az alkotó eredetileg szándékozta kifejezni. A képi irónia detektálásában segítségünkre lehetnek az olyan kifejezőerővel bíró jegyek, amelyek indikálni tudják felénk, hogy iróniának lehetünk szemtanúi.

Az albumborítók megjelenő vizuális irónia minden esetben valamilyen össze nem illésből adódik. Az ilyen inkonzisztens albumborítókkal a zenekarok célja a legtöbb esetben a figyelemfelkeltés és a meghökkentés, de olykor ezen a szándékon túl az iróniával egyúttal társadalomkritikát is érvényre akarnak juttatni – ám az alkotói indíttatásról teljes képet legtöbbször csak háttérinformáció birtokában kapunk, nem feltétlenül elegendő hozzá a borító és a zenei tartalom ismerete.

A popnál keményebb hangzásvilágú zenei műfajokba tartozó albumok borítóinak vizsgálata során arra a megállapításra jutottam, hogy a lemezborítók többségénél az irónia nem a vizuális elemek összeférhetetlenségéből, hanem a vizuális koncepció és az audiális tartalom diszkrepanciájából fakad. Utóbbi esetében azonban, ha az inkongruenciának nincs valamiféle ironikus célpontja vagy nem értelmezhető valamely verbális iróniaelméletként, akkor nem iróniáról, csupán figyelemfelkeltő gesztusról van szó.
